891.79
V4494
Op

OAK ST. HDSF

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

ELIAS CZAYKOWSKY
COLLECTION OF
UKRAINIAN CULTURE

891.79
V4494
Op

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/pedagogy00vasy

№ 10

М. ВАСИЛЇВ.

ПЕДАҐОҐИ.

Сатира.

Ціна 70 сот.

1913.
З друкарнї Вільгельма Браунера в Коломиї.

М. ВАСИЛЇВ.

Педаґоґи.

Сатира.

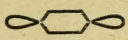

1913.
З друкарнї Вільгельма Браунера в Коломиї.

891.79
V4494
Op

Засьпів.

Музо, моя гостю мила!
Ой давно вже не гостила
Ти в моїй малій хатині;
Так побудь хоч трохи нині.
Сядемо собі в куточку,
Випєм чарку-дві медочку
Та згадаємо новину:
Кіцманецьку гулянину.
Та — що правда! — ти не знаєш...
Тай погану вдачу маєш:
По лїсах, по дебрах лазиш,
А людий то й легковажиш.
Так робити не годить ся,
Бо з відлюдків сьвіт сьмієть ся;
Товариство треба мати,
Тай забави не минати.
Там річий цїкавих сила!
Тиб ті річи прикрасила
Та післала межи люди,
А користь із сього буде.
Хочби й те, як то молодцї,
Педагоги *) — патріоти,
По матурі узяли ся

*) Педагогами називають на Буковинї учеників черновецького учительського семинара.

До просьвітньої роботи...
Час подбать, моя богине,
Щоб про їхні славні діла
На воскованім помості
Пісня сьвіту розповіла.
Отже слухай! я до ладу
Все буду тобі казати,
Ти знов не забудь, як ласка,
Трошки риму вдарувати.

Перша пісня.

НАРАДА.

Є на славній Україні
Кут, що Буковина зветь ся,
А над Прутом — ген на горбі
Там лежить його столиця.
Літо. Липень. Сонце гріє,
До живого припікає,
Оттому, хто тільки може,
На вакації втікає.
Лиш одні ще не втікають:
Педаґоги-матуристи;
Їх затримала в столиці
Пильна справа, діло чисте.

От недавно професори
Їх „дозрілими“ зробили
І з патентами на штемплях
Межи люди в сьвіт пустили.
Та якось доконче треба
Тую зрілість показати,
Бож матерії такої
Так на око не видати.
Оттому постановили

(Таки всїми голосами)
Дати в Кіцманї концерт
Із забавою й танцями.

Щож! концерт — спасенне дїло!
Він поширює просьвіту;
А її Вкраїнцям треба
Як землиці сонця-сьвіту.
Тай танцї нїчо лихого!
Часом треба погуляти.
Адже годї від принад
Сього сьвіта утїкати.

Комітет запопадливо
Дбав, щоб все було готове.
Аж нараз мов грім із неба
Вістка надлїта зі Львова
Про кріваву катастрофу
В мурах унїверситету,
Про поранених студентів
Та про жертву скритовбиту
Підлими вшехполяками...
Розхвильована громада
Академіків зібрала
Українцїв на нараду.
Говорили:
„Братя й сестри!
Там у Львові кровця ллєть ся
За сьвяті права народу,
А проклятий кат сьмієть ся...
Там за огнище науки
В українській, рідній мові
Наші братя і найтяжшу
Жертву принести готові.
Ми борнї тій спочуваєм...
Тож коли падуть там трупи,

Ми згідливо із завзяттєм
Всї згуртуймо ся до купи.
Покажім, що Галичани
Й ми — одно велике тїло,
Та що й ми готові вмерти
За сьвяте народнє дїло.
Тож тепер, коли у Львові
Коцка понесли до гробу,
Заведїм хоч на два тижнї
Всенароднюю жалобу...“

Як жалоба, то жалоба!
Що робить? Таке вже право.
Не послухаєш, напевно
Увійдеш як стій в неславу.
Отже комітет надумав,
Що не мудро так робити
Та що краще вечерницї
Хоч на тиждень відложити.
Як сказали, так зробили.
Відложили тай чекають,
А тимчасом концертанти
Дальше проби відбувають.

Але звісно, що не всюди
Людська думка однакова;
Та, що в Чернівцях родилась,
Не така, як та зі Львова.
Що тут жаль конвенцйональний,
Там буває досить щирий,
Що тут біль на дві недїлї,
Там він довгий на чотири.
Ось академічна молодь
Ізі Львова розсилає
Скрізь ухвалу, а в ухвалї
Всїх студентів завзиває,

Щоб по Коцкови жалобу
Цїлий місяць сьвяткували,
Тобто гулянок нїяких
Нї забави не давали...

Оттакої! не давати
Нї гуляння, нї забави!
Щож зробити із концертом? —
Нї, панове! сих лукавих
Слів таки нам годї слухать! —
Говорили танцюристі.
Та не знати, чи згодять ся
На се иньші матуристи.
Що робити? що почати?
Треба других поспитати. —
Комітет згодив ся радо
Повну скликати нараду.

Будь-щобудь — загальна справа,
Тут рішать односторонно
Не лише що небезпечно,
Але просто беззаконно.
Бож подумай лиш, читачу!
Неодної пари мрії,
Почуття недовідомі,
Зачаровані надії,
Неодно палке бажаннє,
Що сповнитись певно мало
В Кіцманї на вечерницях,
Все те можеб і пропало
Через злобу комітету...
Нї! таку велику шкоду
Потерпіти таки годї —
Хочби й для добра народу.
І хоч сонце добре парить,
До живого припікає,

Хоч, хто тільки може, з міста
На село собі втїкає,
Педагогам-матуристам
І не в думцї утїкати,
Всї спішать ся, щоб питаннє:
Чи гуляти? — розвязати.

В салї проб чималий гамір.
Там горячо дебатують...
Подїлились на гуртки,
Всї кричать і всї не чують.
А найбільше між паннами
Розкричала ся Мариня:
„От тобі! така робота
Сеж чистїсїнька кириня.
Тільки заходів і коштів,
По циганів написали,
А тут нà тобі жалобу!...
Ще такого не бувало.
Що ви скажете дївчата?“ —
„Справедливо!“ —
„Певне дїло!“ —
„Що тут довго говорити?
Ми гуляєм!“ — аж гудїло.
„Тїльки треба нам до себе
Дірігента прихилити,
Бо він сам не зна до нинї,
Що саме йому робити“.
„Тут—підхопила Мариня —
Нам зєднати треба Олю,
Що в коханню до Чмеленка
Бачить своє щастє й долю.
Він для неї все зробив би...“
І пішли її навчити,
Що саме робити має,
Щоб Чмеленка побідити.

Тількиж Оля не тупичка,
Знає чари свого личка;
Вже нераз та дивна сила
Їй в потребі послужила.
Панна Оля не забула;
Вже давно вона подбала,
Щоб солодка тура вальса
З Ілюсеньком не відпала.
Тай чого такий Чмеленко,
Для миленької не зробить!
Ідеалів відрече ся,
А не то лише — жалоби...

Гей, хто зна дївочі чари
Та принаднії кайдани,
Що за ними хлопцї гинуть,
Дивуватись той не стане.
Гей, хто зна, як то приємно
На грудех спочить дївочих,
Той за всякі скарби сьвіта
Розкоші зазнати схоче.
А чиж можна ту жалобу
З скарбом сьвіта порівнати?
Так хиба й найбільший дурень
Не поважить ся гадати...

Вже зійшлись комітетові.
Голова втвирає збори,
Забирає перший слово
І такі слова говорить:
„Дорогі панї й панове!
Як вам звісно, місяць тому
Ми концерт рішили дати
В Кіцманї в громадськім домі.
По концертї мали бути
Вечерницї із танцями.

Та на лихо доля злобно
Насьміяла ся над нами.
Всї старання комітету,
В половинї вже готові,
Припинила катастрофа,
Що скоїла ся у Львові.
Ми поправдї позавчера
Вже жалобу покінчили,
Та студенти там у Львові
Час жалоби продовжили.
Я не знаю, як ви справу
Загадали поладнати,
Та мене се не спиняє
Свою думку вам сказати.
Отже ми концерт відбудьмо,.
А гуляннє відложімо
І тим своє шануваннє
Вбитій жертві покажімо“.

Так сказав поважний Совка.
В салї зразу зашуміло;
Тут то там хтось муркнув слово,
А потім заклекотїло.
„Як то?“ —
„Годї! а цигани!“ —
„Комітет їх вже відмовив“. —
„Як то? Хто вам дав се право?“ —
„Чи ви чуєте, панове?“ —
„Се зухвалість!“ —
„Нї, се підлість!“ —
„Гей! числїть ся зі словами...“
„Погань!“ —
„...а то ми инакше
Порахуємо ся з вами“. —
„Тихо!“ — гримнув Совка грімко.
„Як хто має що сказати,

Хай говорить! та нікого
Не позволю обиджати!
Хто говорить ?“—
„Я“ — рубнула
Кароокая Мариня.
„Прошу! Пані мають слово!“ —
„Так! Се будь-щобудь кириня!
Раз гуляннє відложили,
Нині знову відкладають,
Ті циганів запросили,
Иньші знов їх відмовляють.
Алеж що се за робота?
Де тут лад? Невже Алєко
Дасть собі по носї грати?
До концерту недалеко,
Тільки сорок вісїм годин;
Він заправить з пятьдесятку
За відмову. А дай Боже
Дефіциту ще в додатку,
Що тодї робити мете?
Гей, таж се страшна руїна!
Чи такої жертви хоче
В нас безгрішних Україна?
Чиж задля жалоби конче
Треба касу руйнувати?
Нї, таку пораду може
Дати тільки дурноватий.“
„Пані!“ —
„Так! Я щиро мовлю.
В нас не має вже жалоби.
Зрештою що нас обходить,
Що там хтось у Львові робить...“
„Дуже добре!“ —
„Справедливо“! —
„Справжня понань!“—
„Хто се каже?

Як мої слова брехливі,
Хай менї при всїх докаже!“
Так відрізала Мариня. —
І на диво тихо стало;
Боронити свою думку
В них відваги не ставало.

Отже Совка: „Хтож говорить?“ —
„Га! коли нїхто не хоче,
Чи боїть ся говорити,
Так я скажу правду в очи“.
Так промовив пан Лїсоцький.
„Вам гулять бажить ся дуже;
А про те, що мама Коцка
Нинї плаче, вам байдуже.
Те, що там у криміналї
Наші братя пропадають
За сьвяту народню справу,
Сонця правди не видають,
Що рідня за ними тужить,
Вам нї трохи не цїкаво;
Самолюбство в вашім серцї
Плодить думку про забаву“.
„Як ви сьмієте про мене“
— Тут Мариня перервала —
„Так безглуздо говорити?
Я такого не казала...“
„Заспокійтесь, панно Маню!
Не про вас я лиш говорю,
Тай нїяких нїсенїтниць
Анї здогадів не творю.
Що кажу, те вірна правда.
Перш усього в вас забава,
А потім, як добре піде,
Спомянесь вам иньша справа...“
„Як він сьміє говорити?“

„Алеж він нас зневажає“. —
„Пане Совка, не позвольте!
Він нахабно нападає“...
„Пане Совка, хай говорить!“
„Хай говорить дальше“! —
„Славно!“
„Пане Совка, ви оглухли?“
„От вам збори“...
„Се забавно“...
„Тихо!“ — гримнув Совка люто
Та в підлогу гуп ногою!
„Не позволю говорити,
Доки не буде спокою.
Те, що тут сказав Лїсоцький,
Нї страшне, нї обидливе;
Я не можу боронити
Те казати, що правдиве“.
„Що? правдиве!“ — зашуміло.
„Так! правдиве“! — відповіло.
„Га! як бачимо — се зрада...“
„К чорту вся отся нарада!“
Гамір ріс, а крик змагав ся,
Через вікна розливав ся,
Долїтав до поліцая...
„Що там — той гада — за зграя?“
Вже хотїв піти спитати,
Чи не треба розігнати,
Аж ось „Тихо!“ загреміло
І в кімнатї заніміло.

„Як я бачу — Совка каже —
Так до ладу не дійдемо;
Отже до голосування,
Щоб скінчити, перейдемо“.
„Дуже добре!“ — „Дуже мудро!“
Загула цїла громада.

ITEM ON HOLD

Title: PEDAGOGY
Author: VASYLIV, M.
Call Nu 891.79 V4494OP
Enumer
Chronol
Copy: 1
Item Ba
3 0 1 1 2 0 8 2 5 7 8 4 3 3
Item Be

Patron: Julia Catherine Hesse
Patron
2 1 1 1 1 0 8 2 7 4 6 5 0 0
Patron (708)446-8759
Hold Ex 4/14/2013
Pickup CIRCULATION DESK

Так побачимо, чи вийде
Ваш проєкт, чи перепаде“.
„Отже прошу“ — Совка каже —
„Хто за тим, щоби гуляти?“
Третя пайка зголосилась.
„Хто за тим, щоб не гуляти?“
Більшість „Славно!“ загреміла
І — відпали вечерниці...
„Наша думка побідила...“
„О, нехай вам і не снить ся!“ —

Хто се зично так гукає?
Хто такий протест підносить?
Ой, сеж дірігент Чмеленко,
Що мовчав завзято досї.
Заворушилась громада,
Дірігента обступає,
Сей підходить до катедри
І балакать починає:

„До тепер я мовчки слухав,
Як ви тут дебатували,
Як рішали по свойому,
А мене то й не спитали.
Отже я вам заявляю:
Вечерниці мусять бути!
Про концерт та без гуляння
Я не хочу навіть чути“.
„Як же се? Таж ви згодились?“
Перервав йому Лїсоцький.
„Так! згодивсь, та не на теє,
Щоб ви брали нас на гоцки.
Ви кпите собі із всїх тих,
Що инакшу думку мають,
Яж собі з ухвал сих ваших
Теж закпити позволяю.

Отже знайте: Я подбаю,
Щоб Алєко знав ще нині,
Що гуляєм, та явив ся
В Кіцмані в своїй годині".
„Добре"!
„Славно!" —
„Браво!"—
„Ганьба!"
„Алеж слухай, як так можна?"
Каже Совка. „Адже більшість"—
„Треба було осторожно
Сюю справу поладнати,
Других не провокувати".
„Алеж слухай! се нечесно!" —
„А людий дурити чесно?
Раз писали: приїзджайте!
Потім: трохи зачекайте!
А пізнїйше: ще не знаєм,
В товариства поспитаєм..."
„Ми такого не писали!
Що він нам плете дурниці!
Раз рішили, що не будуть,
То й пропали вечерниці!"
Так вигукує Лїсоцький.
„Отже будуть, присяй Богу!
А як нї, так я ще нині
Вибираю ся в дорогу
На село, на відпочинок.
Ваша воля, вибирайте:
Як нема танців, другого
Дірігента пошукайте!
Я не буду вам служити.
Слова даного ломити
Я не звик. По сьому слові —
Будьте ви менї здорові!"
Тай пішов... І стало тихо...

„Щож тепер?“ питає Совка.
„Нам яке до того діло?
Хай подумає головка
Та сама, що се зробила!“
Так Мариня заявила.
„А нехай вас всїх поломить!
Я вам проводить не буду.
Тут здуріти просто можна.,.
Шкода тільки мого труду.“
Закінчив болючо Совка
Тай пішов собі до хати;
А за ним цїла громада
Стала салю покидати.

Так скінчила ся нарада,
Що рішити мала справу,
Чи затримати жалобу,
Чи уладити забаву.
Що й казать! Чмеленко справдї
Доказав усїм наглядно,
Що забаву відкидати
Непрактично і нескладно.
Тай не все ще він сказав їм;
Треба було ще додати,
Що не добре те, що любить
Панна Оля, відкладати.
Він се міг би доказати...
Я се знаю й розумію; —
І длятого із Чмеленка
Насьміхати ся не сьмію.
А однак не всї сю правду
Вміли аж до дна збагнути
І мару їдкої злоби
Та сатири оминути.
Як Лїсоцький вже на ринку
З лютим Совкою пращав ся,

Той сказав: „Нї, від Чмеленка
Сього я не сподївав ся.
Я гадав, що в нього слово
Має ще яке значіннє,
Але бачу, за далеко
В нього вже зайшло бабіннє.
Як так можна поступати?
Се не знати, як назвати.
І Господь таку худобу
На свою создав подобу...“

Друга пісня.

В ДОРОЗІ.

У неділю рано-вранці,
Як лиш боже сонце встало,
Товариство педаґоґів
Гордо в похід виступало.
Були там і з низших років,
Були славні матуристи,
І противники гуляння
І завзяті танцюристі.
Тай паннів не хибувало,
Звісно, що альти й сопрани;
Гарних було небагато,
А за те досить поганих.
Всї одну лиш думку мали:
Щоб концерт достойний дати;
Деякі також гадали:
Може вдасть ся погуляти...

А в Лужанах на перонї
То не бузьки клекотали,
То завзяті танцюристі
Ще нараду відбували.
Бачите — важненьке дїло:
Конче треба встановити,
Чи кокардку синьо-жовту,

Чи то крепу причепити.
Та ще й годї довго ждати,
Бо з прихильників жалоби
Крепою рамя звязало
Щось там дві чи три особи.
Дві чи три — ще небагато;
Алеж як поагітують,
Може й більше назбиратись...
Так палкійші декретують.

„Яж кажу вам: не журіть ся!
То не всї такі завзяті,
Як були тодї на радї.
Тільки дїло розпочати,
А побачите на диво:
Наша партія рости ме,
За те їхня так змаліє,
Що тодї нї трохи ними
Нам не треба турбуватись“.
Так Мариня запевнила.
І — мабуть вона найлїпше
Знала, що в танцях за сила.

„Тільки те мене дивує,
Відки в них Вірленко взяв ся?
Чи навмисне він приїхав,
Чи припадком показав ся?
Щось вони йому говорять...
Він сьмієть ся... як погано!...
Докиж нам в отсих Лужанах
Треба ждать? Вже й так нерано...“

Тай ще дещо про Вірленка
Щебетали там дївчата;
Одна другій помагала
Поговори поширяти...

А Вірленко спокійненько
Кидав оком на громаду
Та неначе казки слухав,
Що казали про нараду.
Хоч наслухав ся доволї,
Всеж таки забаг сам бути
На концертї, щоб на власні
Уха дещо ще почути.

Задзеленькотїв дзвіночок,
Громадки захвилювали...
Всї пустились до ваґонів
Та ще й клунки потаскали.
Очевидно хор преславних
Педаґоґів знов розпав ся;
Де залїз противник гульків,
Там гуляка вже не пхав ся.

Затрубіло, засвистало,
Поїзд шарпнув і поволи
Покотивсь по рівних рельсах
Поза стацію на поле.

Сонце сунеть ся по небі,
Хмари вітерець розгонить,
А крутим та довгим шляхом
Поміж села поїзд гонить.
Ось вже й Кіцмань недалеко.
Машина пискливо свище
Та спиняючись поволи
Котить ся все блище-блище.
Знову шарпнула по свому,
Поїзд з гуком зупинив ся;
Миттю двері відчинились
І струмок людий полив ся.
А між ними концертанти

По одному виступають
Та весело тих, що вчера
Вже приїхали, витають.

З концертантами повагом
Висунув ся і Вірленко —
Коли глип! йому на стрічу
Суне славний Гірниченко.
Що за інтересна постать!
Ні велика, ні маленька;
На щоках та підборіддю
В нього борода ріденька.
З поза цвікра мов два вуглї
Зазирають чорні очи,
А уста його тоненькі
Знай сьміяти ся охочі.

„А! Витайте! Як здоровлє?
Звідкіля Господь провадить?“
„Доля бачите й для мене
На концертї місце ладить“.
„Те-те-те! Цїкаві речі!
Щож! підемо оглядати
Славний Кіцмань, а під вечір
Їхнє сьвято сьвяткувати“.
Так порадив Гірниченко.
„Алеж ґенеральна проба!“
Каже Совка. — А Вірленко:
„Отже справдї долї злоба
Хоче побут в сїм місточку
Нам хоч трохи приперчити.
Тільки се на карб любови
Мабуть треба почислити“.

Тут обрушив ся Лїсоцький:
„Ну, добродїю ласкавий!

Не гадайте, що поправді
Хор Чмеленка нецікавий.
Я вас можу запевнити,
Що цікавого чимало
Ґеніяльна творча сила
Дірігента нам придбала".
„Не перечу! Може бути!
Се покаже нам будучність.
Годіж бо не няти віри
В вашого Чмеленка зручність" —
„— з цапа лисом прокидать ся".
Замітив зїдливо Совка.
„Попри те у нього є ще
Дещо і з натури вовка".
„А ви вовка налякались
— Тут докинув бородатий —
Тай дали йому свобідно
Все зробить, щоб міг гуляти".

„Не судіть нас так суворо!
Не такі ми полохливі.
Ми як стій зашахували
Задуми його зрадливі.
Власне вчера до полудня
Розпустили ми новину,
Що рішучо не позволим
На нечесну гулянину.
А що дірігент Чмеленко
Нас готов в останній хвилї
Так лишити, ми другого
Дірігента запросили.
Хто такий той другий, сього
Нї вони нї ми не знали.
Всеж таки та хитра чутка
Чмеля вмить переконала,
Що чи впертістю, чи криком

Тут таки не втнеш нічого.
Стже заповівши пробу,
Вибрав ся сюди в дорогу".
Так розказував Лїсоцький.

„Щож тепер Чмеленко робить?"
Так питає Гірниченко.
„Навернув ся до жалоби?"
На те Совка:
„Лихо знає,
Що той сват собі гадає.
Як би й схрунив, то не диво;
Адже в нього все можливе.
Раз тримає твердо з нами,
А за пару хвиль з паннами;
А всї ті метаморфози
Роблять з ним дївочі сльози".

„На сей раз — Лїсоцький каже —
Він либонь таки уступить;
Може зрештою на пробі
Доля нас зведе до купи.
Хоч цигани і приїздять,
Всеж таки танців не буде;
Чей не схоче, щоб про нього
Знали ще й сторонні люди.
Знаєте, що я гадаю?
— Тут звернув ся до Вірленка —
Ви бичем будете нинї
На завзятого Чмеленка.
Як побачить вас на салї,
А до того ще між нами,
То гадати ме, що саме
Вас ми нинї запрохали,
Щоб ви нам в пригодї стали,
Й посмирнїшає швиденько".

„Ба, се справді добра гадка!“
Засьміяв ся Гірниченко.
„Я, панове, не бажав би
Діріґента ролю грати.
Алеж як би що до чого,
Я готов вам помагати“.
„Дуже гарно!“ —
„Знаменито!“ —
„Краще видумати годі“.
Каже Совка. „Я готов ще
Бути радий тій пригоді.
Так тепер, ходім панове!
Вже пора нам харчувати,
Бо Илько за пів години
Схоче пробу починати“.
На таку розумну раду
Товариство гнеть пристало,
Тай весело до коршмини
Хутко почимчикувало.

*

* *

А тимчасом при дорозї
Під громадським славним домом,
Там збирались концертанти
То гуртом то по одному.
Всї були вам страх цїкаві,
Чи приїхали цигани,
Чи їх знову припинили
Ті жалобники погані.

Появив ся пан Чмеленко.
Всї повагу обступають
І про справи актуальні
Враз питати починають:

„Що буде?“ —
„Прийдуть цигани?“ —
„Як же? Буде в нас забава?“ —
„А що Совка?“ —
„А Лїсоцький!“ —
„Знаєте, погана справа...“ —
„Що?“ — обрушив ся Чмеленко.
„Як погана? і длячого?
Все піде, як має бути.
О, я не попущу свого!
По концертї йде забава...“
„Досконало!“ —
„Величаво!“ —
„Не мене їм побороти!
Жаль лиш їхньої охоти.
Тай погроз я не лякаюсь;
Із дороги не вступаюсь
Я нїколи. Не такий я
Тай за груба в мене шия,
Щоб згинатись перед ними,
Дураками навісними...“
„Рація!“ — гукнув хтось з заду.
„Вам се може не до ладу?“
Чмель гука мов дзвоном дзвонить.
„А нехай Господь боронить!
Рацію признати можна“...
Замічає осторожно
Той, що сьмів отсе сказати.
„Я не думав вас питати,
Чи говорю раційонально,
Чи немудро, чи банально.
Краще дбайте, щоб буває
Тої крепи не згубили,
Що її ви на виставу
Висше ліктя причепили“...
„Ха-ха-ха!“

„А щож там? Випив?
Так біжи, щоб закусити!“
Мій сьмільчак почервонів вам
Тай пішов на бік мов змитий.

Аж надходить кароока
Найлюбійша нам Мариня;
Огорнула гордим оком,
Мов московськая бариня,
Превелебную громаду,
Відклонила ся недбало,
Приступила до Чмеленка
Й оттакі слова сказала:

„Гей, товаришу, чи чули,
Що Вірленко є між ними?
Чи не проти нас злучив ся
Із жалобниками тими?
Ще в Лужанах щось весело
Він балакав із Лїсоцьким;
Певно той йому насипав
Глупих брехнїв зо дві бочки“.

„Що? Вірленко? — Чиж би справдї?
Тай за чим се він приїхав?
Може він той мій заступник?
Тож то буде в нас потїха.
Я ще поки що не хочу
Уступать з дірігентури.
Алеж дуже легко може
Тут прийти до авантури“.

„Отже власне я бажала
Вас про се повідомити,
Щоб ви під терором їхнїм
Не хотїли уступити.

Та ще й те: як може другий
Обнїмать в послїднїй хвилї
Провід хору, як хористи
Вже до вас приноровились". —

„Певна річ!" — сказав Чмеленко.
І на хвилю тихо стало...
Тілько серце в дірігента
Щось неясного шептало.

„Що ті дураки безглузді
З тими крепами гадають?
Треба буде їм сказати,
Хай сейчас їх поскидають!"
Оттаким премудрим словом
Пописав ся Чесникович.
„Годї довше потурать їм!"
Задекретував Лапович.
І пішли двом концертантам,
Що йшли разом, наказати,
Щоб сейчас були ласкаві
Свої крепи поскидати.

Ті сердеги боязливі,
Наймолодші педагоги,
Ще нема у них відваги.
Звісна річ, за два три роки
Станутъ зайдів воювати,
До роботи заберуть ся,
І так будуть працювати,
Доки місця не дібють ся.
А потім вберуть цилїндри,

---

*) Частина українського народнього учительства на Буковинї поводила ся підчас акції в справі регуляції учительської платнї так нетактовно, що самі учителї осуджували їхнє поступованнє.

Про платню зарепетують
Та за репетом народнїх
Кривд і болїв не почують.*)
А поволи то візьмуть ся
Й до „великих“ Буковини...
Та тепер вони „со страхом“
Смирно голови в долину
Поспускали тай почали
По дїтвацьки знай казати:
„Та ми... теє... нам казали...
Ми готові поскидати...“
І хоробро поскидали...

Ну, та щож було робити?
Годїж їм протест рішучий
Нерішучим підносити.
Сеж загально звісна справа:
Проти сили треба сили!
А таким прегарним даром
Їх боги не надїлили.

„А, до річи! Нам конечно
— Перервала знов Мариня —
Заки проба розпічнеть ся,
Кокардки вбрать жовто-синї.“
„Справдї дуже мудра думка!“
Радо вигукнув Чмеленко.
Коли гляне — а до нього
Йдуть Вірленко, Гірниченко
Та ще й другі. Гнеть Мариня
Товариство попращала
Та швиденько скіць на сходи
І до салї почвалала. —

„На добри-день вам, Чмеленко!“
Привитав ся Гірниченко.

„На добри-день“... той говорить
Та на других оком зорить..
„Щож, прийшли концертувати?
Ми будем вам помагати“.
„Ваша воля! Нам байдуже!“
„Себто: просим та не дуже.
Ми просити ся не вмієм;
Адже добре розумієм,
Що не втнемо вам такої,
Як би ви собі бажали,
Після проби лиш одної“.

Тимчасом уже на салї
Стало гамірно, весело:
Хто на фортепянї грає,
Хто вигукує бадьоро,
Хто сьпівати починає...

„Час на пробу!“ —
„А позвольте!
Я вас хочу поспитати,
Чи ви справдї завзяли ся
По концертї ще гуляти?“
Так питає бородатий.
„Але що се вас обходить!“
Люто вже Чмеленко мовить.
„Адже се вам не пошкодить!“
„Ваша правда!“ той спокійно
Відвічає.
„Тільки знайте,
Ще не скінчена жалоба.
Я вам раджу: почекайте!
Що вам шкодить гулянину
На пізнїйше відложити,
Вшанувати память жертви
І скандалу не робити“?

„Що! скандал? Дурна балачка.
Тут ніякого скандалу!
Зрештою ми ту жалобу
Вже давно відсьвяткували“.
„Алеж бо се не годить ся!
Як казали так зі Львова,
То нам слід повинуватись
Не говорячи ні слова!“
Намовляє Гірниченко.
„Адже послух мусить бути.
Годіж нам ухвалу їхню
Так цинїчно поминути.
Сеж в душі усякий чує...“
„Не влазїть ви в мою душу!
Я за тиждень йду до війська,
Отже танцювати мушу!“
Закінчив Чмеленко різко.

„А, як так — то годї!“ — каже
Гірниченко. „Проти сього
Аргументу моє слово
Знай не вдіє вже нїчого“.
І з отсим пішов від нього.
А Чмеленко кинув оком
На спокійного Вірленка
Та до салї скорим кроком...

Засьміяв ся Гірниченко
Та озвав ся до Вірленка:
„Щож, така його вже доля:
Побідила панна Оля!
Годї з нею воювати“.
А Лїсоцький: „Ще не знати!
Я не вірю, щоб ті кози
Так могутнї мали сльози!“

„Сльози нї, а поцїлунки...
А за ті палкі дарунки
Та амфібія завзята
Пожертвує навіть тата!“

Третя пісня.

ПРОБА.

Ой у салї на поверсї
У новім громадськім домі,
Гей, там нинї рух чималий.
Зрана у кутї одному
Змайстрували вже естраду;
Фортепян там помістили
Й пульт поклали. Попід стїни
Вже й крісел понаносили.
Та порядку ще не видно;
Повно пилу на помостї,
А по салї вештають ся
Концертанти й ріжні гостї.

Там в кутї при фортепянї,
Там пянїстка молоденька
Виграває ріжні „штуки“,
Що пливуть їй із серденька.
Кругом неї поставали
Панночки та знай торкочуть;
Так вони своїм соколам
Дати знать про себе хочуть.
А між ними з кокардками
Наша дорога Мариня
Мов сорока скрізь вертить ся;
Бо вона тут господиня.

Хлопці сходять ся поволи;
Сей підсьпівує, той курить,
Иньший ставить гіпотези
Про забаву, другий бурить.
А з бічних апартаментів
Слово „проба“ долїтає;
Се Чмеленко концертантів
До роботи вже скликає.

Ось у дверах показав ся
Бородатий Гірниченко,
За ним Совка і Лїсоцький
А за ними йде Вірленко
Із преславним Бородиським,
Що служив попам і Богу,
А на старість їх покинув
І в нову життя дорогу
Вибрав ся. Він теж приїхав,
Бо його донька сьпіває
І на нинїшнїм концертї
У сопранах виступає.
Далї в салї появились
Три сестрицї Ковердівні;
Їх не приняли до хору,
Бо вони панам не рівні...
І ще иньші несьпівучі
Та за те цїкаві люди,
Бо хотїли дуже чути,
Як воно на пробі буде.
Всї вони позасїдали
Попід вікна, попід стїни
І чекали, аж пічнуть ся
Сьпіви внуків України.

Накінець прийшов Чмеленко
І таким озвав ся словом:

„Нумо, панство, час почати.
Чи у вас вже все готове?“
„Все вже, все!“ —
„Так починаєм.
Прошу ноти розібрати
Тай у знанім вам порядку
На естраді поставати!
Тут альти, а там тенори,
Там баси, а тут сопрани;
А кому не стане місця,
З боку на помості стане“.
Поставали, тихо стало...
Чміль батуту піднїмає,
Хвилечку трима в повітрі
Тай махати починає.

„Понад тими гороньками“ —
Зично почина альтистка,
„Сходить місяць з зіроньками“ —
Помагає сопранїстка,
„А ще висше підлїтає
Сивий сокіл з вірлоньками“ —
Загули баси й тенори
Таки всїми голосами.
І сьпівають про сокола,
Що то крилоньками гудить,
Та що тяжко на серденьку,
Як хто кого вірно любить.
А потому про дївчину,
Про тоту перелестоньку,
Що перелестила серце
Хлопця в тиху годиноньку,
Що перелестила серце
Та ще й сьвіт, бач, завязала...
Про такі то дивні річи
Та громада там сьпівала.

А Чмеленко торжественно
Лиш вимахує рукою
Та старає ся завзято
Не затратити спокою.
Бо той клятий Гірниченко —
— Там його лихий мордує! —
Щось говорить із Вірленком
Та в нотесї щось нотує.
І який їх чорт рогатий
Тут спровадив? Чи не Совка
Та Лїсоцький біснуватий...
Тай дивив ся оком вовка
На одного й на другого.

Тимчасом баси сьпівають,
А сопрани про тенорів
Нї крихіточки не дбають.
І розлїзли ся поволи...
„Що се знов? Де ваші вуха?
Ще раз аж від „Сьпіваночки!“
Хор сумирно й мовчки слуха.

Завертають тай гукають:
„Сьпіваночки, гуляночки“...
А тимчасом в дірігента
Думи грають мов струмочки.
Що одні бадьорість будять,
Ті підкопують завзяттє,
Що одні ворушать кпини,
Другі злобнеє прокляттє.
І хоч знов альти й сопрани
Про тенорів і не дбали,
Але вже до „Сьпіваночок“
Більше їх не завертали.
— Чорт бери! — гада Чмеленко —
Нинї вас не буду вчити.

Впхав батуту у кишеню
Тай казав їм одпочити.

Хор розліз ся, де хто бачив,
Знов маленькими гуртками.
Поміж них пішла Мариня
Зі своїми кокардками.
Поки грав соліст-скрипалик,
А потім пянїстка мила,
То Мариня половинї
Кокардок вже начепила.
Та не тільки танцюристим,
Що лиш про танцї гадали.
Але й деяким, що поклик
Проти гульків підписали...

Тай не диво! Бо могутнї
Арґументи у Маринї,
Ну — і вміла те, що треба,
Кождій розказать дївчинї. —
А молодцї — ех, молодцї,
Хай яснїє їхня слава
По вік віки! Як погляне
Оком панночка ласкава
На котрого з них солодко,
Так тодї пиши: пропало!
Найсьвятїйша постанова
Тане мов марний кавалок
Леду у проміннях сонця.
Говори, що се негоже,
Що негарне, ба, нечесне, —
То нїчо вже не поможе.
Бо дївчата — гей, дївчата!
Від прегарної Гелєни
До палкої Клєопатри
Та чорнявої Марини,
Що тут нинї господарить,

Всї ті самі мають чари:
Вогняні, недовідомі,
Що між хлопців сїють свари.
Перша Трою розвалила,
Друга лицарів ловила,
А ся третя товариство
Педаґоґів порізнила.
А все роблять тії очі,
Ті непевні, ті дївочі,
Що так мало змісту мають,
А так дуже серце крають.

Совка глянув і здумів ся...
„А ходи сюди, Лїсоцький!
Всї до нашої Маринї
Йдуть як курята до квочки.
А вона їх надїляє
Нам на збитки кокардками,
Та ще й тих, що ще до нинї
Нїби-то тримали з нами“.
„Ба, їх треба би списати
— Так Лїсоцький повідає —
Й до відома всїм подати,
Хай про них усякий знає.
Хай прегарна їхня слава
Враз із ними не загине,
Хай далеко розійде ся
Поза межі Буковини!“
І присїв собі в куточку
Тай хотїв уже писати,
Алеж дірігент Чмеленко
Не дозволив розпочати.

„Що се ви з ним говорили?“ —
„Вам яке до того дїло?“ —
„Ба, — я чув, як ви з них кпили“...

„Вас се може заболїло?“ —
„Я гадаю — ви повинні
Нас тут не провокувати,
Бож нї ви нї Совка нами
Не буде порядкувати.
Ви тут — вам до того засї,
Що хто робить...“
„Вибачайте!
Що роблю — моя в тім воля;
Свого носа не втикайте!“

Гей як вигукне Чмеленко:
„Що?“ — аж саля задріжала,
Вся громада стрепенулась,
Тиша скрізь запанувала.

„Як ви сьміли так казати?
Звідкіля у вас се право?
Звідки сьмілість устрявати
В наші дїла так лукаво?“
„Пане, — каже пан Лїсоцький —
Я рішучо протестую,
Щоб мене ви зачіпали...“
„Я протестів тих не чую.
Довше годї нам терпіти;
Ви собі вже забагато
Розібрали! Памятайте:
Ваше дїло лиш — сьпівати!
Поза тим ховайте руки
До кишенї. Ми рішаєм,
Ми — учителї народнї,
Бо до сього право маєм!“
„О-го-го! Чи бач! Цїкаво!
Ледви ту матуру здали,
А ото й учителями
Вже себе займенували“.

„А у вас нема й матури.
От що, панцю! Та властиво
— Се вам слїд запамятати —
Ви й не педаґоґ правдивий.
Вам нема між нами місця!...“

„Гов, Чмеленко, не так палко!
По матурі слїд тобі вже
Понехать такі „кавалки“.
Тай не ти один рішаєш,
Ти се дуже добре знаєш.
Повні жару та охоти
Всї взяли ся до роботи,
Всї трудились без упину;
Кождий з нас свою частину
Відробив і відробляє,
Отже рівне право має“.
Так сказав поважний Совка.
А Чмеленко:
„Ти, небоже,
Не навчай мене! Я знаю
Й сам, що гоже, що негоже.
Я нїкому не бороню,
Те робити, що хто хоче.
Та за чим він так зухвало
Заглядає всїм у очи?
Я зроблю, як сам бажаю!
А яке до того дїло
Чи йому, чи то й другому,
Що між нас тут лїзе сьміло?“—
„Правда! правда!“ — не втерпіла
Найлюбійша нам Мариня.
„А я не казав, що знову
Починаєть ся кириня!“
Хтось гукнув з другого боку.
„Та не ми її счинили,

Але ті з комітетовців,
Що тут гостий напросили!“
Так Мариня спростувала.

„Гей, добродію, вважаймо!
Перша гостра стрілка впала
На наш бік. Надію маймо,
Що посиплеть ся їх більше,
Щоб нам тут було милійше“.
Відізвав ся Гірниченко.
А на се йому Вірленко:
„Се либонь про мене мова;
От тобі й біда готова.
Ще готові попобити:
Треба збрую нагострити,
Щоб було чим на випадок
Небезпеки боронитись“.

Пан Лїсоцький обізвав ся:
„Справдї, я й не сподївав ся
Щось таке від вас почути...
Миж повинні раді бути,
Що нас люди не минають,
Але в гостї повертають
Та присутністю своєю
Нашу працю величають.
Сього в сьвітї не чували,
Щоб концерти лаштували
Та всїм гостям, що приходять,
Неприхильність виявляли“.
„Всїм — не всїм, а запрошеним
Та на теє призначеним,
Щоб когось терорувати,
Свою волю накидати.
Так хиба вже не годить ся...“
„Панно Маню, що вам снить ся“?

Совка знов перебиває.
А Вірленко лиш сміється.

„Ой не снить ся, пане Совка,
Ми про се ще вчера чули,
Що то ви разом з Лїсоцьким
Знаменитого встругнули.
Тількиж ви перечислились!
Ви забули, що нас більше,
Що по нашім боцї сила
Й воля...“
Так щораз палкійше
Кудкудакала Мариня.
А Вірленко лиш сьміяв ся,
Говорив із Бородиським
Та у Совки щось питав ся.
Тимчасом і другі нишком
Почали щось воркотати,
Про Вірленка й Гірниченка
Між собою розмовляти.
І поволи збір хористів
Вже розпав ся на три части,
Бо такі, що ще не знали,
Де свою пяту покласти,
Чи пристати до жалоби
Та з принципами тримати,
Чи спокійно при нагоді
Таки здезиртирувати,
Всї ті з боку поставали
Та сумирно й тихо ждали.

Бож воно, се знає всякий,
Дуже гарна річ принципи,
Але нинї погуляти —
Мовби чарку меду випив...
Сонце трохи припікає,

Вітерець розгонить хмари;
Поетична нічка буде...
І поллють ся дивні чари.
Суконки рожеві, білі,
Голубії, черевички,
Панчішки ще й ажурові,
Тіло вище рукавички,
А гребінчики в волоссю,
А квіточки запашнії
А ті личка, шиї, очі...
Не в одного серце ниє. —

А дївчина як погляне
На вогнистого сокола
У смокінгу, як спомяне,
Як при музиці спровола
Поплине із ним по салї
Мрійно сперши ся на груди...
Гей, навіщо тії жалї?
Що із них мертвому буде?...
І поволи несьвідомо
Посувались до Маринї...
І лише маленька горстка
Ще була по середині.

Як те море, що від вітру
Мов загніване клекоче,
Та, здаєть ся, сїру скелю
Затопить у хвилях хоче,
Так громада педагогів
Стала знову клекотати
Та завзятими словами
Одні других нападати.
„І чого він — той Вірленко
Показав ся?“ — хтось там каже.

„Ба, його спровадив Совка
Тай отой Лїсоцький вражий“.

Тут обрушив ся Вірленко:
„Дехто, бачу, рад би знати,
Звідкіля я тут узяв ся.
Отже я готов сказати:
Я на ваш концерт приїхав...“
„Та щоб хор наш посварити...“
Так Мариня докінчила.
Той вам мов несамовитий
Як не скочить, як не крикне:
„Пані, хто дає вам право
Тут на мене нападати?“
А на се Мариня жваво:
„Хто? Патріотичне діло,
Що сюди звело нас нинї...“
— „та скінчити ся готово
На безглуздій гулянинї...“
Докінчив так Гірниченко
Мов про себе.
А Вірленко:
„Алеж, пані, звідкіля в вас
Той патріотизм завзятий?
Чи не хочете случайно
Добру школу*) де дістати,
Десь від міста недалечко?...
Адже ви властиво Ляшка,
І — як кажуть — віру й обряд
Відміняти вам не тяжко“.
Гей, як вчула се Мариня,
Затрясла ся мов осока

*) На Буковинї хто хоче дістати добру посаду, вдає завзятого патріота та робітника на народнїй ниві. При тім очевидно не сходить з полїтичної лїнії верховодячих осіб.

І дві слїзки, дві великі
Вирнули у неї з ока.
„То брехня, вам набрехали!“
І захлипала сердешно...

„Гей послухайте, панове!
— Каже Бородиський чесно. —
Так до ладу не дійдемо.
Дайтеж і менї сказати
Два-три слова, може вдасть ся
Ту пригоду поладнати.
Ви молодші і палкійші...
Так послухайте старого,
Що в життю свойому хлїба
Попоїв вже не одного.
Памятайте, любі панство,
Що ви дїти України!
Не зводїть сварнї з собою,
Бож нема у вас причини.
Адже всї ви — патріоти!
Так я прошу, погодїть ся
І спокійно і в любові
По концертї розійдїть ся.
Весь дохід зберіть до купи
І пішлїть на Рідну Школу
І се дїло гідне слави
Запишіть до протоколу!“

Тихо стало на хвилину...
Всї не знали, що робити,
Бо проєкт сей на нещастє
Був поправдї знаменитий.
Та не довго се тревало.
Як один лиш відізвав ся,
Все як стій захвилювало,
Хор на двоє знов розпав ся.

„Неможливо“! —
„А цигани?“ —
„Ну — а гості?“ —
„Їх дурити?“ —
„Се не гарно!“ —
„Рідна Школа
І без того буде жити“. —
„От вам, пане, патріоти!“
Так обурив ся Вірленко.
„Памятник їм збудувати“.
Засьміяв ся Гірниченко.
„Ви не вірити, панове“
— Так Чмелєнко повідає —
Що ми справді патріоти?
Так я вас переконаю.
Отже знайте, що Алєко
Вже в дорозї. Завертати
Нинї годї, бо він схоче
Свої гроші відібрати.
А хибаж за дурно дати
Пятьдесятку? Нї, нїколи!
А до того з нас доволї
Поки що й такої школи.
Так ми справжнї патріоти!
Про се всяка зна людини;
А на доказ засьпіваєм:
„Ще не вмерла Україна!“

Поставали танцюристі
І так щиро засьпівали,
Що таких бадьорих тонів
В Кіцманї ще не чували.
І лила ся тая пісня
Наче глум над ворогами,
Що поконані й розбиті
Опинились під ногами.

Оттака то була проба.
Що казати, то казати,
Всеж таки вдалось гулякам
Нерішучих приєднати.
Чміль цілком переконав їх,
Що кождіська вам людина
Патріот, як засьпіває
„Ще не вмерла Україна“.
Працювати не конечно;
Австрія про нас подбає;
Буде треба нам посади,
Школи скрізь позакладає.
Бо чиж рідна школа ліпша?...
Або, Господи ласкавий!
Хай би й ліпша — так чи конче
Вирікати ся забави? —
І несьміло до Марині
Тихим ходом приступали
Й потаємно до кишені
Кокардки собі ховали.

А Чмеленко покінчивши
Ще сварню на тему чести
З Гірниченком та Вірленком,
Ноти наказав занести
В певне місце та вважати,
Щоб жалобники погані
Ще таки в останній хвилї
Не відмовили циганів.

Четверта пісня.

КОНЦЕРТ.

Сонце вже зайшло за гори
Та промінї золотисті
Ще останнї посилає
У простори темні-млисті.
Зпоза хмари починають
Зазирати ясні зорі,
Що поволи виринають
Скрізь на голубому морі.
Вітер віє — мов пестить ся
Галузками-квітоньками,
Сонні трави похилились
Тай частують ся казками.
Десь далеко біля гаю
Хтось висьпівує тужливо
Про дївочії принади
Про коханнє — вічне диво.
Пісня лине крізь повітрє
І ворушить скрізь бажаннє
Тільки жити і тужити
Та ще снити про коханнє;
Ой і снити і страдати
І блудити за паннами,
Обнїмати, цїлувати
І гуляти до безтями.

В оттаку чудову пору
То не хмара так клекоче,
То надходять любі гості...
Від дївочих та жіночих
Пестрих строїв аж мінить ся.
Скрізь привіти та уклони;
Панночки щебечуть дзвінко,
Усьміхають ся матрони.

А на салї страх як гарно!
На естрадї скрізь зелено,
Біля печі чорно-жовта
Й наша фана розстелена.
А над всїм оттим царює
— Очевидно як до сьвята —
В рами вложений портретик
Пана війта-кандидата.*)

Гостї сходять ся поволи,
На крісла собі сїдають.
Паничі то на фризури
То на личка поглядають.
Ну, й Вірленко й Гірниченко
Не забули загостити,
Щоб концерт семинаристів
По заслузї звеличити.

Ось вже гостий повна саля. —
„Гей, девята вже година!
Зачинать би нам, Чмеленко,
Бо спізнить ся гулянина“. —
„Зачинаймо! Зачинаймо!“
Дехто других закликає...
І на салю входить Совка
І промову починає:

---

*) Нинї він уже „пан посол...“

„Дорогі і милі гості!
Кожда молода людина,
Що її на шлях науки
Вислала колись родина,
Все повинна памятати,
Що, як покінчить науки,
До народньої роботи
Мусить приложити руки.
Так у неї є спромога
Той великий довг сплатити
І родині і громаді,
Без якого годі жити.
Та найбільш про се повинні
Памятати педагоги,
Що колись підуть будити
Те, що гарне спить в народі.
Нам не вільно спочивати,
Бо життє не спочиває! —
А одначе Україна
Як дрімала, так дрімає....
Час її давно збудити,
Час усунути колоди,
Час дорогу промостити
До просьвіти, до свободи.
Хтож підставу побудує
Як не вчителї народні?
Він же бачить, як бідують
Наші мужики голодні.
Він же знає, що причина
Тій недолї — тьма духова,
І повинен працювати
Не говорячи нї слова.
Ми, що тільки вийшли з школи,
Тих важких завдань сьвідомі,
Хоч численні перепони
Нинї нам ще невідомі.

Алеж ми підем відважно
До роботи і до бою
За сьвяті права народу
З ворогами та нуждою“.

І так дальше говорив він
Про учительські завдання
І діждав ся голосного
Але й щирого признання.

По промові на естраду
Вийшов хор та став сьпівати
Про сокола, що завзяв ся
Понад горами літати.
Відсьпівали тай повагом
Вийшли всї до ґардероби.
А тепер прийшла Мариня
І без гнїву та без злоби
Почала деклямувати;
А була в народнїм строю,
Із коралями й квітками,
А з фризурою давною.

Гей, чи бачив ти, читачу,
Як потік у горах ллєть ся,
Розливаєть ся по скелях,
З берегами люто бєть ся?
Гей, чи чув ти тую мову,
Той чарівний сьміх сріблистий,
Що розходить ся широко
По боках гори спадистих?
Так лились слова дзвінкії
Із рожевих уст Маринї,
Здобували вічну славу
Безталанній Українї.

UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY AT URBANA-CHAMPAIGN

Неодин понурив очи
Та тяженько прослезив ся...
Аж портрет старого війта
На стїнї перехилив ся,
Бо таких палких і щирих
Слів не чув він ще нїколи;
А вониж його істоту
Й нїжне серце прокололи...

От вона уже скінчила.
Боже! як зачнуть плескати!
Наче громи громовії,
Мов сталевії гармати.
І плескали і гукали,
І Мариню викликали,
Деякі, що відважнїйші
Віншування їй складали,
А Мариня горда, пишна,
Всїм поклони покладає,
Усьміхаєть ся солодко
Тай із салї утїкає.

А потому знов хористи,
А по них пянїстка мила
Сонатіною страшною
Любих гостий надїлила.
А потім прийшов скрипалик
І заграв, чого навчив ся...
І так далї без упину,
Ну — й концерт наш покінчив ся.
Гостї встали й засьпівали
Враз із хором „Ще не вмерла“,
„Душу-тїло ми положим“,
Щоб нас нужда не пожерла...

Слава Богу — покінчили.
Вже хотїли виходити,
Аж нараз прийшов жалобник
Й починає говорити:

„Дорогі панї й панове!
Із причини, що ві Львові
За найвисший храм науки
Полилось багато крови,
Що одну невинну жертву
Обняла глуха могила,
А других в тюрму замкнула
Ворога брутальна сила,
Комітет рішив забаву
По концертї відложити...“

Тут вмішав ся наш Чмеленко
І не дав йому скінчити.
„Прошу, панство, се неправда!
По концертї йде забава
Із танцями“...
— о диво!
Майже всї гукнули: „Слава!“
Дехто правда іронїчно
Та нїхто не встав відразу,
Щоб як слїд напятнувати
Ту моральну гниль — заразу.
Покричали, посьміялись
Тай поволи вийшли з салї,
А Чмеленко скликав хлопцїв,
Щоб крісла порядкували.

* * *

А тепер, голубко Музо,
Принеси менї нектару
Із Парнасу та до серця

Влий мені палкого жару,
Щоб була у мене сила
Прославити те гуляннє,
Повне роскоші, принади,
Що тягнулось аж до раня.
Поможи мені словами
Змалювати тії тони,
Що з циганських струн лили ся
Мов вода без перепони.
Поможи мені створити
Памятник для тих героїв,
Що з жалоби насьміялись
Та слова зламали свої.

Не минуло чверть години,
Як оттой концерт скінчив ся,
А вже в салї пан Алєко
З музикантами зявив ся.
Заки славні аранжєри
Із кріслами лад зробили,
Музиканти інструменти
На естраді розмістили.
В середині посїдали
На кріслах віолїнїсти,
Біля них клярнет з флєтистом,
Барабанщик та басїстий.
Настроїли інструменти
Тай почали марша грати;
А на салю із покоїв
Стали гостї напливати.

І прийшли мами з доньками,
Для яких шукали долї.
Посїдали попід стїни
Тай гайда про бараболї,
Про сукнї та про сусїдів

Розмовляти між собою,
Усьміхаючись облесно —
Відповідно до настрою.
А панни до ґардероби
Що хвилини вибігали,
Суконки та мальовила
Та фризури поправляли.
Поправляли та вертали
Знов на салю, щебетали
Та сріблистим щебетаннєм
Всї покої заливали.

Посходили ся панове.
Почала ся променада...
І здавало ся, про сьвіт весь
Позабула та громада.
Де не глянь — усюди радість,
Всюди жарти, всюди сьміхи,
Всюди щастє...
Як богато
В танцях забуття й потїхи!

Та і в чім та дивна сила,
Що поконує людину
Та все каже проміняти
За гуляннєчка годину?
Чи у тонах тих, що ллють ся
Зі скрипок тай того флєта
І то плачуть то сьміють ся
Мов душа несамовита?
Чи у тім, що те гуляннє
Наближає дві істоти,
Що гадають про коханнє,
Про життє й його турботи?

Я не знаю, в чім ті гості
Тую силу добачали.
Знаю тільки, що горячо
Коломийки вижидали,
Коломийки, що нічим їх,
Правду рікши, не займала,
Тільки тим, що перед вальсом
Чарівливим їх спиняла.

Загреміла коломийка
І на салї рух вчинив ся;
Хто найшов собі дївчину,
Той гуляти вже пустив ся.
Иньші знову ще шукали
І до танцю закликали,
А ще иньші стали з боку
Й мовчки пари оглядали.

А було вже їх чимало!
Там Мариня з Стасюченком,
А за ними Груборівна
Із преславним Бежаненком.
Тут Одинко й панна Оля,
Остафійка і Гливкович,
Там знов гопки витинає
Славний пан Томоругович.
Він забув, що на заяві,
Що не будуть танцювати,
Й він своє імя поставив...
Та йому й не дивуватись.
Тай не він один забудько;
Адже й Маня Чернявецька
І Генуся Скрипиненко
І Альойза Яворецька
І Стїсарчик і Харинич

І пан Адольф Доброволя,
Всї вони такіж забудьки,
Бо така вже їхня доля...

Скрипка грає мов шалена,
Бас гудить, клярнет сьпіває,
Пан аранжер всюди лазить
Та гуляти завзиває.
Всї словам його послушні;
Той тупцює, другий скаче.
Але хто там у куточку
Клонить голову і плаче?

Се Глїкерка Слимаченко.
Жаль серденько їй стискає,
Бо мамуня з Багатирком
Знов на неї нападає:

„Що ти думаєш, небого,
Що то можна відмовляти?
Тай чого сюди прийшла ти?
Таж на те, щоби гуляти!
Що? Тебе звязали словом?
Се пусте! Про те не думай!
Викинь з серця ті дурниці,
Йди гуляти та не рюмай!“

„Мамо, мамо, я не можу,
Бо сьміятись з мене станутъ
Ті, що чули моє слово...
Як я їм у очи гляну?“

„Нїсенїтниці! Ну, годї!
Пан не будуть довго ждати.
На хустинку! Отри сльози!
Я кажу тобі гуляти!“

І Глїкерка по неволї
З Багатирком поскакала...
А мамуня до другої
Оттакі слова сказала:
„І найдуть ся, люба панї,
Патріоти до хороби
І наклепають дївчинї
Про якісь дурні жалоби,
А потому чистий клопіт“. —
„Я давно тото казала:
Наша молодїж на лихо
Геть роземанципувалась“.
Відповіла друга мама
Ще й кивнула головою.
„Ой, тодї було инакше,
Як була я молодою!“

Скрипка грає, мов говорить,
Бас гудить, мов стогне стиха,
Флєт посвистує пискливо,
Мов нове віщує лихо.
А в куті там біля печі —
Гей, чи сплю я, чи дрімаю,
Чи тверезими очима
Дивні річи оглядаю?
Там Грицько Андріященко
Та Петруників Ілярко
Обступили Дидичівну
Та здирають крепу шпарко.
Ой здирають та кидають
Тай ногами ще толочуть,
А її беруть до танцю,
Хоч вона сього й не хоче.

Оттакі то дивні річи
Танцюристі виробляли...

А Чмеленко, панна Оля
І Мариня ликували.
Вечерниці їм вдали ся
Так, що краще і не треба.
Опоненти розбрели ся,
А гулякам того й треба.
І танці йшли за танцями...
Музиканти різко грали;
Танцюристі то піснями
То сьміхом перебивали
Та що хвилї забігали
До буфету „на маленьку“
Та ще краще пригортали
Всїх дївчаток до серденька.
Притискали, щебетали,
Насьміхали ся з жалоби —
І діждали ся такої,
Як належить ся, шаноби.

* * *

Сьмійтесь, плазуни нїкчемні,
І гуляйте без упину!
Зневажайте тих, що гинуть
За свободу, за Вкраїну.
Відкидайте ідеали!
Не для вас ті пишні квіти
Між людьми повиростали...
Ви — батьків нездарних дїти!

Вам присуджено прожити
Без любови та без дїла
Й цїлий вік життя робити
На харчі для свого тїла.
Вам присуджено не знати
Про широке царство духа,

Тільки жити і сконати,
Як конає глупа муха.

Сьмійте ся, нікчемні діти
Безталанної Вкраїни,
Їжте, пийте та гуляйте
До останньої години!
А щоб слава не пропала,
Я списав сї ваші діла.
Дайже, Боже, щоб ся пісня
Всю Вкраїну облетїла.

КІНЕЦЬ.

К. — В., серпень і жовтень 1910. року.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 082578433